

VIỆN KHOA HỌC GIÁO DỤC VIỆT NAM
DỰ ÁN CAN THIỆP SỚM TRẺ KHUYẾT TẬT DỰA VÀO GIA ĐÌNH
HUYỆN BẮC QUANG, TỈNH HÀ GIANG

CAN THIỆP SỚM TRẺ KHUYẾT THÍNH

Th.S. Vương Hồng Tâm

Early Intervention
for Children with Hearing Impairment

HÀ NỘI, 2008

VIỆN KHOA HỌC GIÁO DỤC VIỆT NAM
DỰ ÁN CAN THIỆP SỚM TRẺ KHUYẾT TẬT DỰA VÀO GIA ĐÌNH
Huyện Bắc Quang, Tỉnh Hà Giang

CAN THIỆP SỚM TRẺ KHIẾM THÍNH

Th.S. Vương Hồng Tâm

Hà Nội-2008

MỤC LỤC

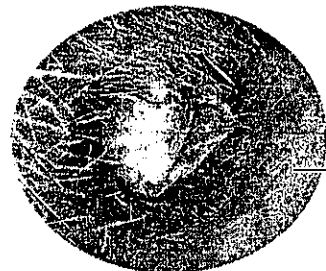
1. TRẺ KHIẾM THÍNH.....	3
2. CÁC DẤU HIỆU PHÁT HIỆN TRẺ KHIẾM THÍNH	3
3. PHÁT TRIỂN KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CHO TRẺ KHIẾM THÍNH.....	5
Ngôn ngữ của con bạn đạt ở mức độ nào?	8
Tạo môi trường nghe thích hợp	9
Phương tiện trợ giúp thính lực - Máy trợ thính	10
Cách kiểm tra máy trợ thính.....	11
Cách xác định khả năng nghe của trẻ khiếm thính	16
Hình thành kỹ năng nghe cho trẻ khiếm thính	17
Luyện thở.....	19
Tạo cơ hội giao tiếp cho trẻ khiếm thính	22
Cách nói chuyện với trẻ khiếm thính.....	26
Phát triển ngôn ngữ cho trẻ khiếm thính 1 tuổi.....	27
Phát triển ngôn ngữ cho trẻ khiếm thính 2 tuổi.....	29
Phát triển ngôn ngữ cho trẻ khiếm thính 3 tuổi.....	30
MỘT SỐ ĐỊA CHỈ BẠN CÓ THỂ LIÊN HỆ	31

1. TRẺ KHIẾM THÍNH

Trẻ bị giảm một phần hoặc toàn bộ thính lực nên trẻ không nghe rõ hoặc không nghe thấy tiếng nói bình thường. Kéo theo ngôn ngữ nói phát triển chậm hoặc không có ngôn ngữ nói.

2. CÁC DẤU HIỆU PHÁT HIỆN TRẺ KHIẾM THÍNH

- Mất vành tai, dị tật vành tai hoặc ống tai

- Không có phản ứng giật mình khi có tiếng động mạnh, không có phản ứng khó chịu với những tiếng ồn lớn, tiếng nói quá to...

- Nhìn chăm chú vào mặt người nói chuyện.

- Nghiêng tai về phía có âm thanh

- Thường yêu cầu nhắc lại.
- Viêm tai chảy mủ
- Ít nói chuyện hoặc ngại nói chuyện
- Phát âm sai, nói nhát gừng từng tiếng một
- Thường trả lời sai câu hỏi.
- Vấn từ nghèo nàn so với trẻ cùng lứa tuổi
- Hay dùng cử chỉ điệu bộ để giao tiếp

3. PHÁT TRIỂN KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CHO TRẺ KHIẾM THÍNH

Trẻ khiếm thính

có thể làm được gì và không làm được gì ?

" Trẻ khiếm thính không nghe được" ... Sai !

Được đeo máy trợ thính thích hợp, trẻ khiếm thính có thể nghe được những âm thanh trong cuộc sống hàng ngày. Trẻ có thể nghe được người khác đang nói chuyện với nhau.

Thậm chí trẻ "điếc sâu" cũng vẫn có thể học nghe và nhận biết ý nghĩa của âm thanh.

" Trẻ khiếm thính không nói được" ... Sai !

Với sự giúp đỡ thích hợp, trẻ khiếm thính có thể học nói tương tự như trẻ bình thường.

Đừng để trẻ khiếm thính bị câm.

"Trẻ khiếm thính không được thông minh lắm" Sai !

Chỉ số thông minh ở trẻ khiếm thính cũng giống như ở trẻ bình thường. Bất cứ trẻ nào cũng có mặt mạnh, mặt yếu nhưng tất cả đều có thể theo học đầy đủ chương trình của nhà trường kể cả việc tham dự những kỳ thi quốc gia.

"Trẻ khiếm thính phải sử dụng cử chỉ điệu bộ để giao tiếp Sai !

Với máy trợ thính thích hợp và sự hỗ trợ đúng cách của gia đình và ở trường, trẻ khiếm thính sẽ học nói được. Trẻ khiếm thính không cần người phiên dịch.

"Trẻ khiếm thính khác so với trẻ bình thường ...

Có cái gì đó là lạ ở trẻ khiếm thính" ... Sai !

Trẻ khiếm thính chỉ khác trẻ bình thường là các em không nghe được một cách hoàn hảo. Nếu có cơ hội trẻ khiếm thính cũng có thể học được như trẻ bình thường. Mọi trẻ em đều phải học nghe để rồi học nói. Trẻ khiếm thính cần phải phát huy tối đa khả năng nghe của mình. Bằng cách luyện tập nghe, trẻ sẽ phát triển lời nói.

Đừng lo sợ nếu phải đeo máy trợ thính. Với máy trợ thính phù hợp và sự hỗ trợ đúng thời điểm có thể làm cho trẻ thay đổi rất nhiều.

" Trẻ khiếm thính không biết thưởng thức âm nhạc" ... Sai !

Như những trẻ bình thường khác, trẻ khiếm thính cũng tìm thấy niềm vui từ âm nhạc, nhảy múa và ca hát. Rất nhiều trẻ khiếm thính đã học và chơi được những nhạc cụ như Piano, Organ, Ghita.

"Bạn có thể giúp đỡ trẻ khiếm thính" ... Đúng !

Khi bạn gặp trẻ khiếm thính, hãy nói chuyện với trẻ. Với sự hỗ trợ của máy trợ thính, trẻ sẽ học để hiểu những gì bạn nói. Để học nói, trẻ khiếm thính cần phải có rất nhiều cơ hội giao tiếp.

Phụ huynh

nhân tố chính

giúp trẻ phát triển giao tiếp bằng lời nói

Phụ huynh và trẻ có mối quan hệ gắn bó mật thiết

- Đó là mối quan hệ ruột thịt

- Đó là mối quan hệ thân thiết giữa những người cùng chung sống trong một mái nhà

=> Hơn ai hết phụ huynh chính là người có khả năng giao tiếp với con mình dễ dàng nhất.

- **Phụ huynh** là người có khả năng trò chuyện "bẩm sinh" với con của mình. Phụ huynh có nhiều cơ hội trò chuyện với con một cách tự nhiên về những công việc của cuộc sống hằng ngày: ăn uống, học hành, vui chơi...
- Cùng sống dưới một mái nhà, cùng chia sẻ trong những sinh hoạt chung nên **phụ huynh** là người hiểu trẻ nhất, nắm bắt chính xác những nhu cầu của trẻ và là người có cơ hội nói chuyện với con mình nhiều nhất. Đây chính là điều kiện thuận lợi cho trẻ phát triển khả năng giao tiếp bằng lời nói, hạn chế sử dụng cử chỉ điệu bộ.
- **Phụ huynh** cũng là người cùng trẻ đi suốt cả cuộc đời, từ lúc chào đời cho đến khi trẻ trưởng thành. Giáo viên hay những người khác chỉ làm việc với trẻ trong một thời gian nào đó.

---> Hơn ai hết, phụ huynh là người giữ vai trò chủ yếu trong việc giúp con mình phát triển ngôn ngữ nói.

Ngôn ngữ của con bạn đạt ở mức độ nào?

- *0 - 3 tháng*: Khóc, cười, giao tiếp bằng mắt. Có phản ứng với âm thanh (chóp mắt...)
- *3 - 6 tháng*: Bi bô đủ giọng như đang nói. Vẫn tiếp tục kêu, ré. Trẻ nhận biết được giọng nói với các thái độ khác nhau (giọng giận giữ, thân thiện...)
- *6 - 12 tháng*: Nhận biết được tên gọi một vài đồ vật thân thuộc. Sử dụng những điệu bộ đơn giản như vỗ tay, kêu lên để gây chú ý. Trẻ tiếp tục bập bẹ nhiều hơn và bắt đầu có những biểu lộ trên nét mặt (nhìn chăm chăm vào đồ chơi, vừa chỉ trỏ vừa ê, a để nói hay đòi xin).
- *12 - 18 tháng tuổi*: Bắt đầu nói từng tiếng một, mặc dù chưa rõ.
- *18 tháng - 2 tuổi*: Hiểu nhiều hơn, bắt đầu nói những câu ngắn.
- *2 tuổi - 3 tuổi*: Nói rõ tiếng hơn. Kể những câu chuyện "đang xảy ra". Có thể giao tiếp với nhiều người hơn, mạnh dạn, thành thạo hơn khi nói chuyện. Bắt đầu có ý thức luân phiên khi nói. Tỏ ra hiểu những lời hướng dẫn và những câu hỏi. Trẻ 3 tuổi nói chưa sôi. Khi nói chuyện với trẻ, người lạ vẫn phải suy luận để hiểu.
- *3 tuổi - 5 tuổi*: Biết dùng từng câu ngắn nói kết lại với nhau để kể chuyện. Vốn từ ngày càng nhiều hơn. Nói những câu có từ 8 tiếng trở lên. Bắt đầu nói về những chuyện đã diễn ra ngày hôm qua hay sẽ xảy ra vào ngày mai. Hay đặt câu hỏi.
- *5 tuổi - 7 tuổi*: Trẻ nói thành thạo gần như người lớn, tiếng rõ hơn. Vốn từ tiếp tục phát triển rộng hơn. Thỉnh thoảng trẻ vẫn còn nói sai.

Tạo môi trường nghe thích hợp

Môi trường nghe rất quan trọng để trẻ khiếm thính học cách:

nghe, lắng nghe và giao tiếp

Tạo điều kiện nghe thích hợp cho trẻ, cần xem xét ba yếu tố sau:

❶ Máy trợ thính

- Máy trợ thính có tác dụng khuếch đại âm thanh.
- Trẻ khiếm thính nghe lời nói dễ dàng hơn khi đeo máy trợ thính.
- Trẻ đeo máy suốt ngày, máy luôn hoạt động ở tần số thích hợp.

❷ Khoảng cách tiếp cận

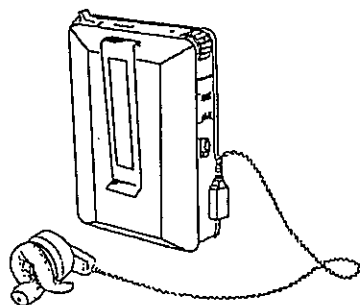
Khi nói chuyện ở khoảng cách trong vòng **1 mét** thì trẻ khiếm thính có điều kiện nghe rõ hơn.

❸ Sự yên tĩnh

- Môi trường càng yên tĩnh, trẻ khiếm thính càng nghe tiếng nói rõ hơn.

Phương tiện trợ giúp thính lực - Máy trợ thính

Máy trợ thính hộp (bỏ túi /trước ngực)

Đối tượng sử dụng: trẻ điếc nặng, điếc sâu.

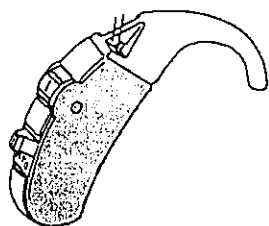
Ưu điểm:

- Bộ phận điều khiển rộng dễ nhìn
- Có thể đạt được năng lượng tối đa

Nhược điểm:

- Micrô xa tai nên âm thanh khó tập trung
- Máy đeo ở người nên tiếng động của quần áo
thể ảnh hưởng đến chất lượng âm thanh
- Cổng kên, dây dễ bị đứt

Máy trợ thính sau tai

Đối tượng sử dụng: tất cả các mức độ điếc

Ưu điểm:

- Tập trung âm thanh và bảo tồn âm thanh
- Nhỏ, gọn

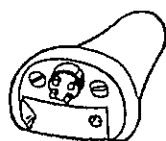
Nhược điểm: Đắt tiền

Máy trợ thính trong tai

Đối tượng sử dụng: Điếc nhẹ và điếc vừa

Ưu điểm:

- Gọn nhẹ (không cần dây)

- Thẩm mỹ

Nhược điểm:

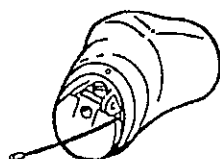
- Bộ phận điều khiển quá nhỏ
- Nguy cơ phản hồi âm học cao

Máy trợ thính trong ống tai

Đối tượng sử dụng: điếc nhẹ và điếc vừa

Ưu điểm:

- Gọn nhẹ
- Thẩm mỹ

Nhược điểm:

- Nguy cơ phản hồi âm học cao
- Khó sửa chữa

Cách kiểm tra máy trợ thính

- Đảm bảo đã **đóng nắp ngăn chứa pin**.
- Vận **đúng số volume** đã được chỉ định cho trẻ đeo máy.
- **Đặt ống nghe vào tai** của bạn.
- **Cất giọng nhẹ tự nhiên** với các âm sau: /mmmm/ /aaaa/ /ssss/
- **Lắng nghe** kỹ xem các âm thanh trên bình thường hay bị nhiễu.
- **Lắng nghe** những âm thanh khác và nghe xem có bình thường không.
- Khi **vận số volume lên, xuống nhiều lần**, không nghe thấy bất cứ tiếng ồn lạ nào.
- Khi **dây máy** lên xuống gần loa máy và gần thân máy trước ngực, không nghe bất cứ tiếng ồn lạ nào

Máy trợ thính không hoạt động tốt

- Trước tiên nên đảm bảo là *máy đã có pin*, pin được *đặt đúng cách* và *pin mới*.
- Kiểm tra số *volume đã được vặn theo đúng chỉ định* hay chưa.
- Đối với máy trước ngực, kiểm tra *loa máy không bị ráy tai hay nước bịt kín*.
- Đối với máy trước ngực, kiểm tra dây máy còn hoạt động tốt hay không bằng cách *thay dây mới* để kiểm tra.
- Đối với máy trước ngực, *kiểm tra xem loa máy* có hoạt động tốt hay không bằng cách thay loa mới để kiểm tra.
- Đối với máy sau tai, đảm bảo *ống nối* giữa máy và núm tai *không bị ráy tai hay nước bịt kín*

Máy hỏng

Liên lạc với Trung tâm Máy trợ thính

Cách khắc phục khi máy trợ thính "có vấn đề"

Hiện tượng	Nguyên nhân	Cách khắc phục
Máy trợ thính	<i>Chưa bật máy</i>	Kiểm tra và đặt đúng vị trí chức năng của máy.
	<i>Chưa đúng số máy chỉ định</i>	Kiểm tra và vặn số volume theo đúng chỉ định.
	<i>Pin hết hoặc đặt chưa đúng cách</i>	Thay pin mới và chú ý lắp pin đúng chiều "+", "-".

Hiện tượng	Nguyên nhân	Cách khắc phục
không hoạt động	<i>Núm tai bị ráy tai bịt kín</i>	Tách rời núm tai, dùng tăm khơi ráy tai ra và rửa bằng xà phòng trong nước ấm. Chú ý để núm tai thật khô trước khi lắp vào máy. Tuyệt đối không cho máy trợ thính vào nước.
	<i>Ống nối giữa máy và núm tai bị ráy tai hoặc nước bịt kín</i>	Khêu ráy tai ra và thổi hơi vào cho khô ống dẫn.
	<i>Dây máy bị đứt</i>	Thay dây mới.
	<i>Loa tai hỏng</i>	Thay loa tai mới. Chú ý thay đúng loại loa tai.
Máy trợ thính kêu rít lên	<i>Núm tai không khít với tai</i>	Đặt núm tai cho chặt khít vào trong tai. Nếu núm tai không vừa khít, cần làm núm tai mới.
	<i>Trẻ đội mũ hay nằm làm lỏng núm tai</i>	Thay đổi vị trí đội mũ, chỗ nằm và đặt khít núm tai
	<i>Tai có ráy</i>	Cẩn thận lấy ráy tai ra

Hiện tượng	Nguyên nhân	Cách khắc phục
Máy trợ thính lúc nghe được lúc không nghe được	<i>Điểm tiếp xúc ở hai đầu pin, các nút, các núm điều chỉnh không chặt, có bụi bẩn.</i>	Lau sạch các điểm tiếp xúc và điều chỉnh lại.
	<i>Dây máy có vấn đề</i>	Lỗi dây máy rất nhỏ và thường bị đứt ở hai đầu, thỉnh thoảng khi tiếp xúc được thì lại nghe thấy. Hãy thay dây mới.
	<i>Chất lượng pin kém</i>	Thay pin khác tốt hơn
Đeo máy trợ thính nghe được nhưng rất nhỏ	<i>Pin yếu</i>	Thay pin
	<i>Đặt núm volume không đúng số chỉ định</i>	Đặt lại số cho đúng
	<i>Tai có nhiều ráy tai</i>	Lấy ráy tai ra và vệ sinh tai sạch sẽ
	<i>Máy trợ thính chưa phù hợp</i>	Thay máy khác theo hướng dẫn
Máy trợ thính thường xuyên phải thay pin		Tuỳ từng loại pin mà thời gian sử dụng khác nhau. Nhớ tắt máy khi không đeo máy. Bỏ pin ra ngoài khi không đeo máy trong thời gian dài.

- 👤 Nếu tự bạn không sửa chữa được **hãy hỏi** giáo viên hướng dẫn hoặc liên lạc với Trung tâm Can thiệp sớm để sửa chữa máy trợ thính kịp thời.
- 👤 Trong thời gian chờ chữa máy, chắc chắn trẻ phải có máy trợ thính khác **thay thế**.

Lần đầu tiên đeo máy trợ thính

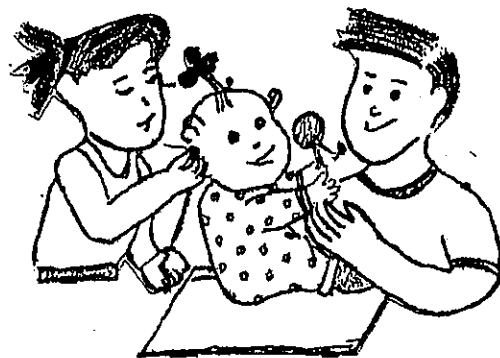
- ❖ *Máy trợ thính do nhà thính học chỉ định*
- ❖ *Trẻ được đeo máy trợ thính liên tục cả ngày*
- ❖ *Luôn đảm bảo máy trợ thính hoạt động tốt*

Có thể lúc đầu trẻ chưa thích đeo máy trợ thính. Sau một thời gian quen với máy, trẻ sẽ nghe được âm thanh, hiểu được mọi người và sẽ thích đeo máy.

Một số chiến thuật khuyến khích trẻ đeo máy

Đeo máy cho trẻ khi:

- Khi trẻ đang vui vẻ chơi với cha mẹ
- Khi trẻ đang chơi đồ chơi
- Khi trẻ đang chú ý một điều gì đấy

Nếu gặp khó khăn

- Cho con nhìn các trẻ khác đeo máy
- Có thể đeo máy cho búp bê hoặc gấu bông trước khi đeo máy cho trẻ

Nếu trẻ lấy máy ra:

- Làm cho trẻ sao nhãng bằng cách dắt trẻ đi dạo
- Cho trẻ chơi những trò chơi, hoạt động dùng tay

Không nên đưa máy cho trẻ lần đầu:

- Trẻ mệt hoặc đói
- Trẻ đang buồn hoặc ốm
- Trẻ đang sợ hãi

Cách xác định khả năng nghe của trẻ khiếm thính

Kiểm tra khả năng nghe của trẻ dưới 3 tuổi

Cho trẻ nằm ngửa hoặc ngồi, người kiểm tra đứng ở phía đầu trẻ hoặc ngồi ở phía sau trẻ cách nửa mét.

Vỗ tay, gõ trống hoặc lắc xúc xắc để phát ra tiếng động. Quan sát biểu hiện nghe được âm thanh của trẻ như: quay đầu về hướng có âm thanh, giật mình hoặc chớp mắt...(làm 3 lần).

Kiểm tra khả năng nghe của trẻ trên 3 tuổi

Đề trẻ ngồi quay lưng lại người kiểm tra, cách từ nửa mét đến một mét, lần lượt bịt từng bên tai của trẻ. Người kiểm tra nói từng từ đơn lần lượt vào bên tai đối diện tai bị bịt, nếu trẻ nhắc lại từ đó đúng vài lần có thể coi sức nghe của trẻ bình thường.

Nếu phát hiện trẻ nói sai hoặc không nhắc lại được các từ đó. Có thể bước đầu kết luận trẻ bị giảm thính lực.

Hình thành kỹ năng nghe cho trẻ khiếm thính

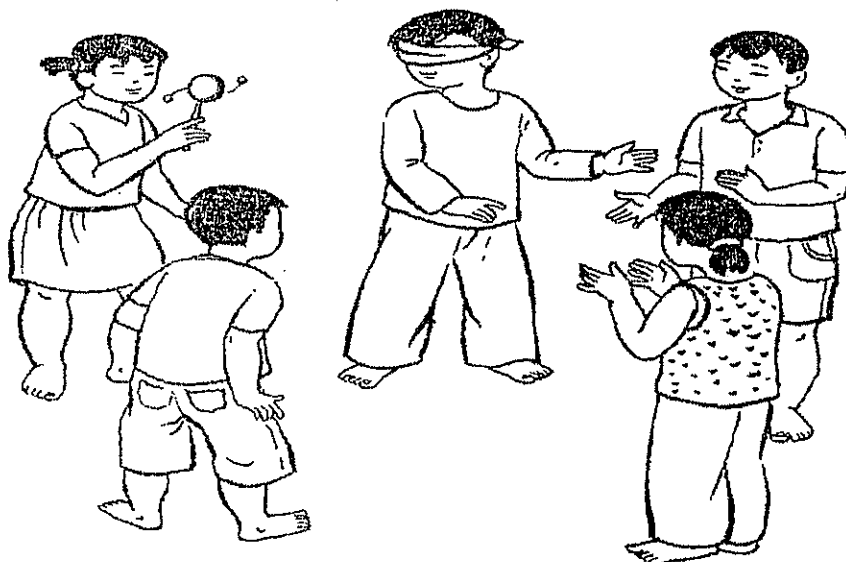
Kích thích khả năng còn lại là việc làm cần thiết, nhằm hình thành kỹ năng nghe của trẻ khiếm thính ngay từ khi trẻ còn nhỏ. Luyện nghe cho trẻ cần được tiến hành qua các bước sau đây:

Phát hiện âm thanh

Dùng xúc sắc, kèn, trống hoặc kèn phát ra âm thanh nhưng không để trẻ nhìn thấy nơi phát ra âm thanh.

Có thể chơi trò chơi “tìm tiếng động”, để trẻ đứng giữa vòng tròn có khoảng 3 - 4 bạn, mắt bịt kín. Một người trong số đó, lắc vật phát ra âm thanh, yêu cầu trẻ tìm ra bạn nào phát ra âm thanh đó.

Khi trẻ đã dễ dàng tìm đúng vị trí phát ra âm thanh, có thể tạo âm thanh to, nhỏ khác nhau để trẻ tìm hoặc thay đổi vật có âm thanh khác nhau.

Phân biệt âm thanh

Dùng các vật dụng khác nhau như: xúc sắc, trống, chuông... để trước mặt trẻ. Lần lượt giới thiệu âm thanh của các đồ vật đó ở phía trước mặt trẻ. Yêu cầu trẻ chỉ vào vật khi nghe được âm thanh của vật đó.

Che mắt trẻ bằng một tấm bìa, cầm đồ vật đó lên và lắc, yêu cầu trẻ chỉ vào vật phát ra âm thanh (làm lại vài lần)

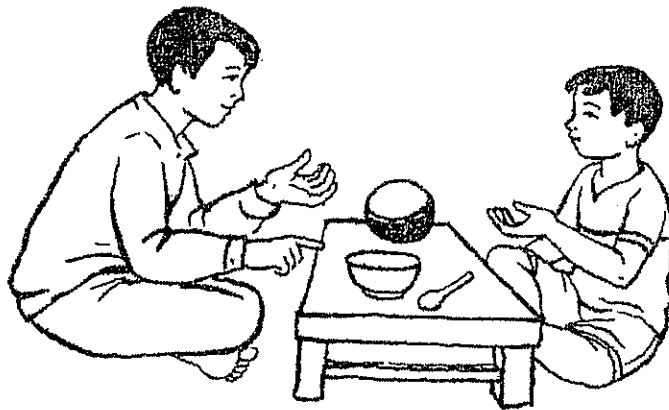

Phân biệt lời nói

Đề vài vật trước mặt như: Bát, thìa,... che miệng và nói tên vật đó, khi nói không nhìn vào vật và yêu cầu trẻ chỉ vào vật đó

Đổi lượt chơi với trẻ: Đề trẻ nói, người lớn chỉ tay vào vật

Lúc đầu nói to, nếu trẻ nghe được và chỉ đúng đồ vật, người chơi cùng trẻ có thể nói nhỏ dần.

Luyện thở

Con người nói được là do hơi phát ra từ phổi, trẻ khiếm thính cần phải tập thở để có đủ hơi khi nói. Những bài luyện thở cho trẻ khiếm thính phải có mục đích, nội dung rõ ràng và cần được tiến hành dưới hình thức trò chơi.

Trò chơi luyện thở tác động trực tiếp đến chất lượng hơi thở của trẻ khiếm thính. Thông qua hệ thống trò chơi luyện thở trẻ từ chỗ chưa biết lấy hơi đến biết hít sâu, thở ra từ từ, dài và tiết kiệm hơi, dần dần hình thành được thói quen vừa thở, vừa nói.

Một số bài tập luyện thở:

1) Thổi mạnh: Mục đích giúp trẻ có đủ hơi để nói câu dài hoặc nói to.

Thổi một hơi làm nến tắt, thổi kèn, thổi giấy,....

2) Thổi nhẹ đều và dài: Mục đích điều chỉnh hơi để nói cả câu.

Thổi nến không tắt, thổi giấy không bay,

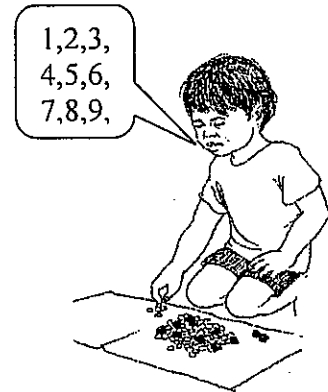
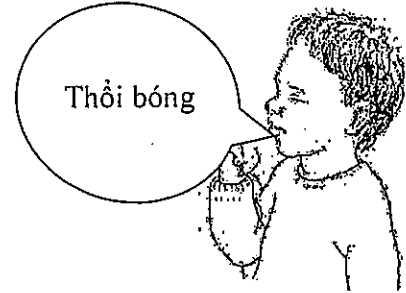
3) Thổi mạnh, đều và dài: Mục đích giúp trẻ nói to, biết điều chỉnh hơi khi nói cả câu.

Thổi kèn, sáo mạnh và dài.

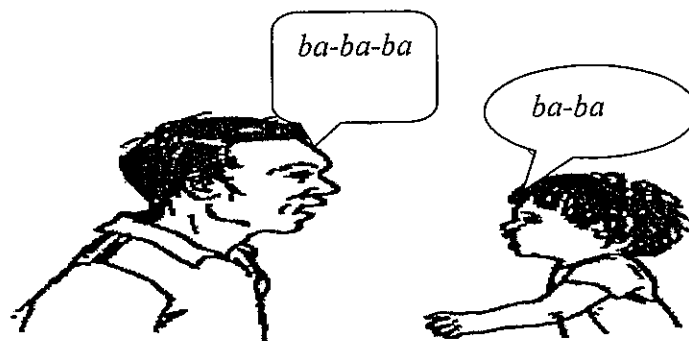
4) Nói một hơi tăng dần: từ đến cụm từ đến câu

- Ăn cơm Em ăn cơm Em ăn cơm với cá

- Đếm từ 1 đến 10 liền một hơi.

Luyện giọng

Giọng nói của trẻ phụ thuộc vào mức độ giảm thính lực và thường bị yếu, cao, khàn, mũi. Thông qua các trò chơi luyện giọng mang tính hệ thống từ đơn giản đến phức tạp, từ dễ đến khó, từ chỗ chưa có giọng đến biết cách tạo giọng (gọi giọng, giải âm). Có thể phát hiện ra khi người khác nói sai, nói đúng và bản thân mình.

Giáo viên/cha mẹ chơi cùng trẻ và hướng dẫn trẻ chơi, vừa chơi, vừa phát âm những âm tương ứng và đồng thời yêu cầu trẻ phát âm theo. Ví dụ:

- 1) Trẻ bế búp bê tay đung đưa và phát âm a a a
- 2) Cho trẻ xếp khối hình thành đoàn hoặc mô hình tàu, đẩy cho tàu chạy, miệng kêu u u u
- 3) Hướng dẫn trẻ chơi mô hình máy bay, di chuyển máy bay nghiêng qua nghiêng lại, miệng kêu ù, ù, ù. Hoặc 2 tay dang ngang, nghiêng qua nghiêng lại, miệng kêu ù, ù, ù.
- 4) Bắt chước giọng của một số con vật: *be-be-be; meo-meo-meo; u-u-u.*
- 5) Phát âm dài, ngắn, to nhỏ
 - Làm xuất hiện giọng: *ba-ba-ba*
 - Thay đổi trường độ: *ba-ba-ba-baba-bababa a-aa-aaa aaaa-aaa*
 - Thay đổi cường độ: *BABABA---bababa*
 - Thay đổi cường độ, trường độ: *aaA- aaA*

Tạo cơ hội giao tiếp cho trẻ khiếm thính

- *Tận dụng sự chú ý của trẻ, Hãy dạy trẻ các khái niệm, các kỹ năng giao tiếp, khích lệ trẻ thực hành.*
- *Sự chú ý của trẻ thể hiện dưới nhiều hình thức khác nhau: nhìn hoặc tỏ vẻ lắng nghe, ra dấu hoặc vươn tới lấy vật, chỉ tay hay nói một điều gì đó.*
- *Khi phát hiện ra sự chú ý của trẻ vào đồ vật, con vật, sự kiện nào đó, hãy tận dụng và tạo cơ hội giao tiếp cho trẻ*

Yêu cầu

- 1 - Tạo cho trẻ hứng thú với một sự vật/ hành động nào đó nhưng không cho trẻ đồ vật/ thực hiện hành động đó.
- 2 - Yêu cầu trẻ nói từ chỉ sự vật/ hành động.
- 3 - Nói mẫu cho trẻ
- 4 - Yêu cầu trẻ nhắc lại
- 5 - Đưa cho trẻ đồ vật/ cho trẻ thực hiện hành động khi trẻ nói được từ.

Lựa chọn

- 1- Tạo cho trẻ hứng thú với một đồ vật nào đó cho đến khi trẻ đòi nó
- 2 - Đưa ra thêm một đồ vật khác buộc trẻ phải lựa chọn
- 3 - Trẻ phát âm từ chỉ đồ vật mà trẻ muốn: khuyến khích trẻ tự nói sau đó mới làm mẫu cho trẻ nhắc lại.
- 4 - Cho trẻ đồ vật khi trẻ đã nói đúng.

Ngăn cản tiếp cận

- 1 - Tạm thời ngăn chặn trẻ thực hiện hoạt động trẻ muốn làm bằng cách gây khó khăn cho trẻ (đặt đồ vật ở nơi thật cao hoặc khó lấy).
- 2 - Yêu cầu trẻ phải nói được câu đề nghị giúp đỡ trong tình huống đó.
- 3 - Khuyến khích trẻ tự nói hoặc làm mẫu cho trẻ nhắc lại
- 4 - Giúp trẻ lấy đồ vật

Chia phần thiếu

- 1- Chia cho trẻ số ít hơn của đồ vật mà trẻ muốn.
- 2 - Khuyến khích trẻ đòi thêm vật đó
- 3 - Khuyến khích trẻ nói câu phù hợp với tình huống đó
- 4 - Trẻ tự nói hoặc làm mẫu cho trẻ nhắc lại

Thiếu dụng cụ

- 1 - Không chia đủ dụng cụ cho trẻ khi tham gia hoạt động nào đó
- 2 - Khi trẻ muốn được cung cấp thêm, trẻ phải nói lời yêu cầu
- 3 - Để trẻ tự nói sau đó làm mẫu
- 4 - Theo dõi trẻ thực hành, uốn nắn trẻ

Gây bất ngờ

- 1- Cố tình làm trái những gì trẻ mong muốn, trẻ đã biết.
- 2 - Gọi ý để trẻ nhận xét, đặt câu hỏi, yêu cầu bạn làm cho đúng
- 3 - Trẻ tự nói hoặc bạn có thể gọi ý làm mẫu
- 4 - Trẻ nói được, bạn sẽ làm theo yêu cầu của trẻ.

Nhận xét

1 - Khi trẻ thực hiện hành động, hoạt động với đồ vật nào đó, nêu nhận xét về đồ vật đó buộc trẻ có phản ứng trả lời

2 - Hướng dẫn cách trả lời cho trẻ hoặc làm mẫu cho trẻ

3 - Trẻ thực hiện, bạn tiếp tục làm thế với các câu hỏi, nhận xét khác nhau.

Mở rộng

1 - Khi trẻ đang thích thú với đồ vật hoặc vui chơi, bạn nhắc lại điều mà trẻ vừa nói

2 - Bổ sung thêm 1-2 từ vào lời nói của trẻ

3 - Khuyến khích trẻ nhắc lại

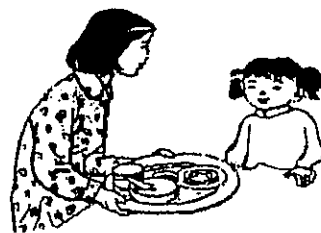
☞ *Nên nhớ rằng, trước khi trẻ thực hiện theo sự sắp đặt của bạn, phải tạo được sự chú ý, kích thích được mong muốn của trẻ đối với hành động, sự vật.*

☞ *Không nên chỉ dùng một cách đơn giản, có thể sử dụng nhiều cách khác nhau và kết hợp các cách.*

Trò chuyện và học giao tiếp với trẻ

Trẻ khiếm thính cũng có thể học nghe và nói thông qua những cuộc trò chuyện nếu được đeo máy trợ thính thích hợp suốt ngày từ khi còn nhỏ.

Thời gian đầu hầu hết là người mẹ nói còn đứa con thì không tham gia, nhưng chẳng bao lâu trẻ sẽ tham gia vào bằng những tiếng ậm ừ, tiếp theo là bập bẹ và cuối cùng là những từ, cụm từ và câu.

➤ Cùng nhau trò chuyện với trẻ trong những hoạt động hàng ngày: khi cho trẻ ăn, ru trẻ ngủ, mặc áo quần, tắm, rửa mặt, rửa tay, đi vệ sinh...

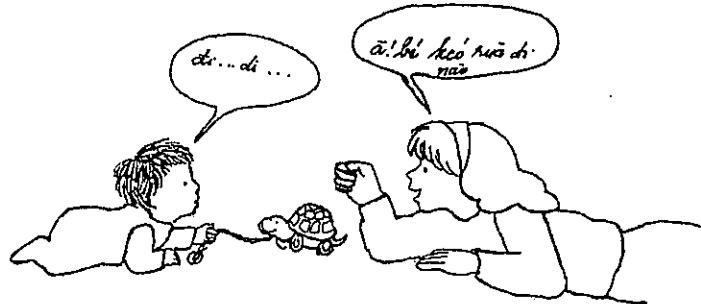
➤ Nếu như trẻ thích giúp bạn *chuẩn bị bữa ăn, lau chùi, mua sắm* thì bạn hãy trò chuyện với trẻ về điều đó.

➤ Hãy nhìn vào những gì con bạn thích để *cùng tham gia và trò chuyện khi chơi với con.*

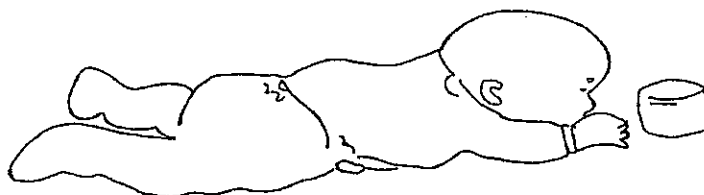
Trẻ em khiếm thính không cần những đồ chơi đặc biệt. Hãy dùng những đồ chơi giống như trẻ bình thường. Những đồ vật đơn giản trong nhà có thể là những đồ chơi lý thú đối với trẻ. Có thể chỉ là những cái hộp có lỗ để trẻ thả những cái nút chai, một cái thau đựng nước và vài cái chai nhựa để triết nước; một con búp bê; một quả bóng..

Cách nói chuyện với trẻ khiếm thính

- Nói trẻ ở khoảng cách gần, không khi nào nói ở khoảng cách làm trẻ không nghe rõ lời nói.
- Trẻ cần đeo máy trợ thính (máy hoạt động tốt, trẻ có thể nghe qua máy).
- Tốt nhất nên nói chuyện trong môi trường yên tĩnh. Nên tránh xa những nơi ồn ào: tiếng xe cộ, chỗ đông người, tiếng nhạc âm ỹ...
- Nói trước mặt trẻ, không bao giờ nói đằng sau trẻ để trẻ không nhìn thấy miệng và thái độ của mình.
- Nói chuyện với trẻ một cách bình thường như những trẻ khác.
- Khi nói chuyện với trẻ khiếm thính kèm theo tranh ảnh, đồ vật và nên tận dụng những tình huống cụ thể đang xảy ra để nói chuyện với trẻ.
- Nên kết hợp tiếng nói, của chỉ điệu bộ để làm cho trẻ hiểu mình và ngược lại chúng ta cần hiểu trẻ qua cách diễn đạt của trẻ.
- Khuyến khích, động viên trẻ kịp thời.

Phát triển ngôn ngữ cho trẻ khiếm thính 1 tuổi

Từ 0- 2 tháng tuổi

- Hãy nói chuyện với trẻ bằng ánh mắt và những biểu hiện cảm xúc âu yếm thực sự của người mẹ.
- Hãy tận dụng mọi tình huống hàng ngày để giao tiếp với trẻ. Thời gian thuận lợi nhất là trước khi tắm và ngủ.
- Lắng nghe tiếng khóc của trẻ và cố gắng tìm hiểu xem trẻ muốn nói với bạn điều gì?
- Cho trẻ nghe những âm thanh khác nhau: lời hát, tiếng ho, tiếng thì thầm, tiếng tích tắc của đồng hồ, tiếng chuông gió,...

Từ 2-6 tháng tuổi

- Hãy lắng nghe, ngừng lại và quan sát thái độ của trẻ trong cuộc trò chuyện hàng ngày.
 - Hãy nắm bắt được ý muốn của trẻ thông qua những tiếng “aa, gừ gừ” và biến những tín hiệu đó thành lời nói của trẻ.
 - Gọi tên trẻ và chơi ú oà với trẻ.
 - Hãy nói một cách nhẹ nhàng hay hát ru trẻ.

Từ 6 - 9 tháng tuổi

- Từ những phát âm rời rạc của trẻ hãy giúp trẻ liên kết âm thành những từ chỉ một sự vật hay một người nào đó.
- Nói về những chuyện diễn ra hàng ngày để thoả mãn nhu cầu khám phá.
- Nói cho trẻ nghe tên và vị trí những đồ vật mà mắt trẻ quan sát được.
 - Nếu phát hiện những dấu hiệu bất thường cần đến gặp nhà chuyên môn.

Từ 9-12 tháng tuổi

- Khuyến khích trẻ trò chuyện bằng những tiếng bập bẹ đầu tiên.
 - Nói chuyện với trẻ chậm, rõ ràng, đơn giản để trẻ dễ hiểu.
- Hãy sử dụng truyện có tranh ảnh đơn giản, nhiều màu sắc đẹp, tạo sự liên hệ giữa hình ảnh và con chữ cho trẻ.
 - Hãy nói một cách nhẹ nhàng hay hát ru trẻ.

Phát triển ngôn ngữ cho trẻ khiếm thính 2 tuổi

Từ 12- 18 tháng

- Trẻ đã xuất hiện một vài từ đầu tiên nên hãy khuyến khích để trẻ nghe, đọc những câu chuyện, những bài hát làm giàu vốn từ cho trẻ.
- Hãy nói với trẻ những câu chuyện theo đề tài là những việc diễn ra hàng ngày ngay tại địa điểm và thời điểm đó.
- Làm mẫu giúp trẻ nghe - nói nhiều hơn để tạo cơ hội cho trẻ liên kết giữa lời nói - hành động - sự vật với nhau.

Từ 18- 24 tháng

- Vốn từ của trẻ đã có nhiều hơn, hãy mở rộng vốn từ bằng cách thêm ý.
- Trẻ hay đặt những câu hỏi về : “gì?”, “cái gì ?”, “đâu?”, “ở đâu?”... Hãy mở rộng vốn từ cho trẻ bằng cách trả lời những câu hỏi là những câu đầy đủ, rõ ràng, dễ hiểu.
- Là người hiểu rõ trẻ nhất nên người mẹ hãy "phiên dịch" cho cả nhà hiểu những gì trẻ muốn diễn đạt qua những cử chỉ và lời nói của trẻ.

Phát triển ngôn ngữ cho trẻ khiếm thính 3 tuổi

- Hãy hướng dẫn trẻ cách nói, chú ý quan sát trẻ khi bạn nói một điều gì đó.
- Bạn hãy hỏi trẻ các câu hỏi như: cái gì? như thế nào? khi nào? tại sao?
- Bạn hãy nói với trẻ về việc cần phải chia sẻ với các bạn.
- Dạy trẻ cách bày tỏ ý muốn của mình.
- Trẻ cần được nghe nhiều vì khi nghe trẻ sẽ học được rất nhiều điều.
- Hãy kể cho trẻ nghe những câu chuyện ngắn, vì tuổi này trẻ rất thích được nghe những câu chuyện quen thuộc và thích nhắc đi nhắc lại một số từ ngữ nào đó.
- Hãy dạy trẻ những bài hát mẫu giáo để trẻ hát đi hát lại những giai điệu đó.
- Hãy nói với trẻ những câu ngắn, rõ ràng như các câu chỉ dẫn hay yêu cầu nào đó vì trẻ đã có thể nhớ và làm theo từ 1 đến 2 lệnh, chẳng hạn: “Sau khi đi vệ sinh con phải vịn vòi nước và rửa tay bằng xà phòng này!”.
- Trẻ sử dụng rất nhiều từ và câu ngắn, đôi khi trẻ còn nói ngọng, vì vậy bạn cần tập nói cho trẻ nhiều hơn.
- Hãy trò chuyện cùng trẻ trong khi chơi trò chơi, cùng bạn thu dọn nhà cửa trong bữa ăn, hãy nói cho trẻ biết tên gọi các đồ vật.
- Hãy cho trẻ những kinh nghiệm thực tế để giúp trẻ có những hiểu biết một cách đầy đủ về từ và câu mà trẻ được học.

**MỘT SỐ ĐỊA CHỈ BẠN CÓ THỂ LIÊN HỆ
KHI PHÁT HIỆN TRẺ BỊ KHIẾM THÍNH**

1. Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục Đặc biệt, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, 101 Trần Hưng Đạo, Hà Nội
2. Trung tâm Nghiên cứu giáo dục trẻ khuyết tật thành phố Hồ Chí Minh (108 Lý Chiên Thắng, Quận 3, TP Hồ Chí Minh).
3. Khoa Giáo dục đặc biệt, trường Đại học Sư phạm Hà Nội
4. Trường chuyên biệt/trung tâm chăm sóc giáo dục trẻ khiếm thính thuộc các tỉnh: Thái Nguyên, Hà Nội, Hải phòng, Đà Nẵng, Nghệ An, Quảng Nam, Vũng Tàu, Đồng Nai, Đồng Tháp, Cần Thơ, An Giang...
5. Khoa thanh thính học, bệnh viện Bạch Mai, Hà Nội
6. Khoa Tai - Mũi - Họng Bệnh viện Sinh - Pôn, Hà Nội
7. Trung tâm máy trợ thính 86, Lê Thanh Nghị, Hà Nội
8. Khoa Giáo dục đặc biệt, trường Đại học Sư phạm Hà Nội
9. Bệnh viện Tai - Mũi- Họng - TP Hồ Chí Minh